

174

509

179
1588

EMLÉKIRAT

AZ
ORSZÁGOS MAGYAR IPAREGYESÜLET

EDDIGI MŰKÖDÉSE, ANNAK EREDMÉNYE ÉS JÖVŐBEN
MEGVALÓSÍTANDÓ FELADATÁRÓL.

AZ ORSZ. M. IPAREGYESÜLET TAGJAINAK ÉS A HAZAI IPAR
FEJLESZTÉSE IRÁNT ÉRDEKLŐDŐKNEK AJÁNLVA.

* * *

Különnyomat a »Hon« 1881-diki 160, 161. számaiból.

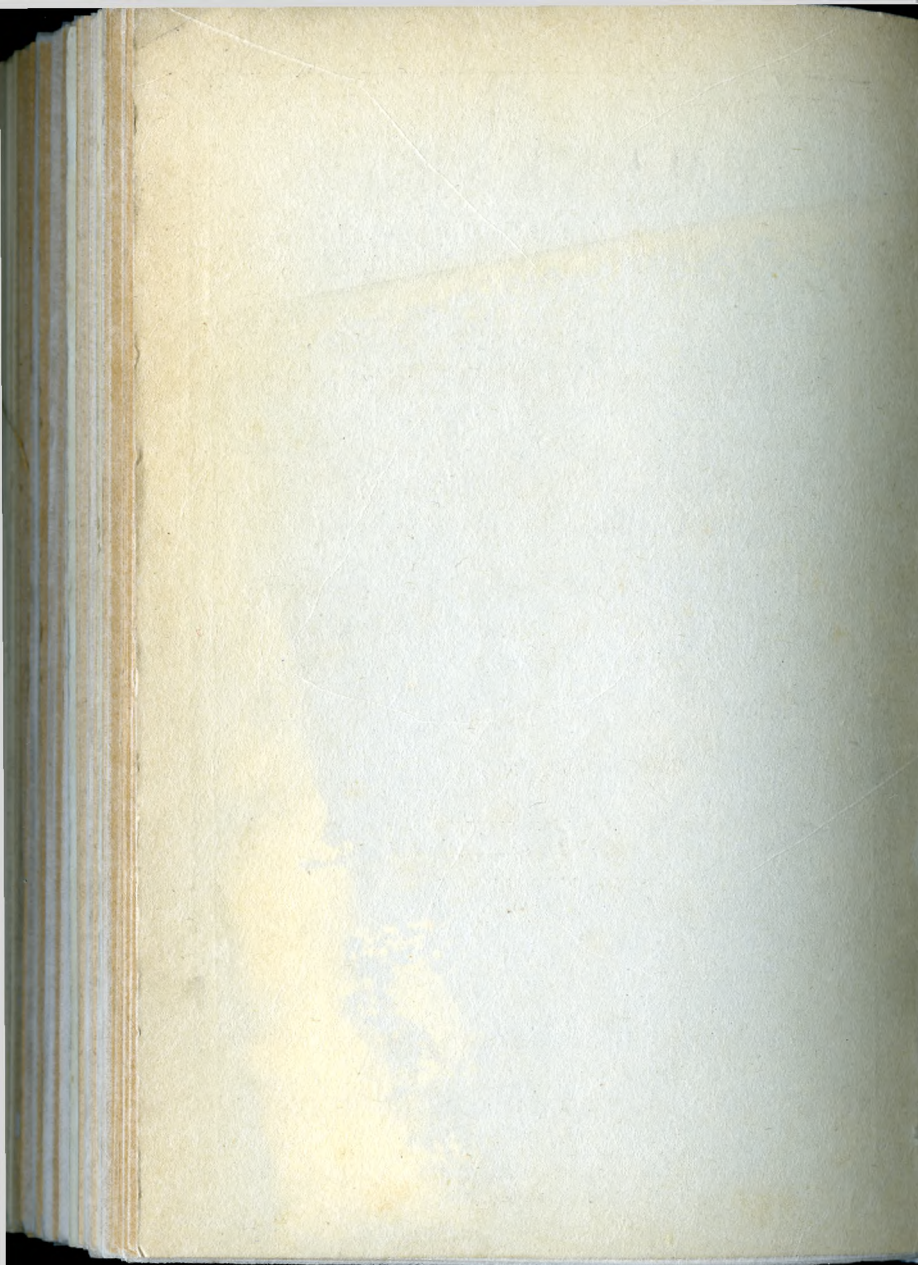
12.

BUDAPEST.

TETTEY NÁNDOR ÉS TÁRSA BIZOMÁNYA.

1881.

Ára 10 kr.

EMLÉKIRAT

AZ

ORSZÁGOS MAGYAR IPAREGYESÜLET

EDDIGI MŰKÖDÉSE, ANNAK EREDMÉNYE ÉS JÖVŐBEN
MEGVALÓSITANDÓ FELADATÁRÓL.

AZ ORSZ. M. IPAREGYESÜLET TAGJAINAK ÉS A HAZAI IPAR
FEJLESZTÉSE IRÁNT ÉRDEKLŐDŐKNEK AJÁNLVA.

* * *

Különnyomat a »Hon« 1881-díci 160, 161. számaiból.

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA.

1881.

6.5722007658 36

DR. BAKSAUFERZKA

JELIGE:

» Iparügyünknek csak egy
embert, de egészen ! «

I.

Hazai ipar ügyeinken — úgy célját, mint másfél évtizedes fennállását tekintve — első sorban az orsz. m. iparegyesület van hivatva lendíteni. Ezen nagy horderejű feladat szemmeltartása és megszívlelése buzdította tizenöt évvel ezelőtt, az iparosok és iparpártolók csoportját egyesületünk megalakítása — és megalapítására.

Az öntudatos cselekvés, a férfiasan komoly tervszerű munkásság megköveteli, hogy a mult tapasztalataira alapított következetességgel biztosan haladhassunk a jövőben. És ezt annál is inkább, mert azon komoly perczen, melyben tudatára jövünk annak, hogy pénzügyi viszonyaink ziláltságának és termelőképességünk fejletlenségének daczára, mégis a kultur államok közzé ékelve kell megélhetésünket kiküzdeni: akkor nekünk, tekintve elmaradottságunkat, mind pénzben és időben olyannyira szegényeknek, nemcsak használaton, de számításon kívül sem szabad hagynunk egyetlen perczet, egyetlen fillért sem.

Ez, valamint mindenben, úgy egyesületünkre nézve is áll, mely idő, munka és pénzével rendelkezve, az ország, a törvényhozás tekintélyes részvéte

mellett, minden egyes tagjában oly, munkást fogad körébe, ki öntudatos cselekvés, férfiasan komoly működés által a kitüzte közös célok megvalósításában közreműködik.

A tagok e közös működésének elősegítésére, egyesületünk célul tüzi ki a hazai ipar fejlődését és telvirágzását különösen az által előmozdítani, hogy:

1. Az egyes iparnemek vagy ezek egyes iparágainak emelésére szükséges (elméleti, gyakorlati) ismeretek terjesztése végett tagjainak szaklapot ad ki; folyóiratokkal és szakművekkel felszerelt olvasó-termet nyit; rajz-, anyag-, szerszám-, gépmintákat és minta-iparkészítményeket szerez be; szakférfiak által népszerű alakban szakelőadásokat tartat; az új találmányokat, tökéletesített iparműveket szakszerűn bemutatja; időszakonként — hogy úgy mondjuk — iparunk fejlődési fokozatairól beszámoló iparműtárlatokat rendez; szakbeli pályakérdéseket tűz ki és azokat jutalmazza; saját költségére oly munkákat ad ki, melyekben a hazai egyes iparnemek és azok ágainak érdekei szem előtt tartatnak;

2. Az ifjabb iparos nemzedék szakképzésének eszközlésére ipariskolák felállításán törekszik; végül

3. A hazai iparnak elismerést szerzendő, árucikkeinek kelendőségét előmozdítandó, azt a szakirodalomban és napi sajtóban ismerteti; érdekeit a kormánynál és törvényhozásnál képviseli.

Ha végig tekintünk ezen, egyesületünk alapszabályaiból három főcsoportba gyűjtött és céljai-

nak elérésére meghatározott főbb eszközök összességén: lehetetlen föl nem találunk azokban iparunk fejlődésére és felvirágzására szükséges eszközeink egész halmazát.

Vizsgálatunk tárgyaul tehát egyedül csak azon kérdés marad fenn: vajjon egyesületünk, mint kor szerint első bajnoka az iparügynök, megfelel-e mindenben és mindenütt a legközelebb lefolyt tizenöt év alatt, az alapszabályaiban reá vállalkozott és egyuttal tagjai irányában kötelezett hivatásának és gazdasztos céljainak teljesítésében?

Mielőtt azonban e kérdésre izenkint feleletet adni kísérlenénk, tartozunk jelezni, hogy figyelmünket épen nem kerülték ki azon időnkint szerepelt egyesek, kik vagy önzetlenségük, vagy munkaképességük által feltűntek, avagy még ez időszakban is — jeligénk szellemében — kitűnnének; sőt épen e szempontokból — részint munkaerkölcsi, részint magasabb nemzetgazdászati — működhetési characterük-ről kellő elismeréssel adózva kell megemlékeznünk.

Azonban nekünk itt nem lehet feladatunk egyesek minősége és munkaképessége fölött itélni, hanem a nemzetgazdaságtan szigorított tételeivel oda hatolni, a honnét a valóságos eredményeket, az e célra hozott áldozatok arányával önámítás nélkül fölmérlegelhetjük.

II.

Ha visszapillantunk hazai egyleteink működésének másodfél évtizednyi történetére: köztük a legélénkebb és egyuttal lehangosabb szereplő gyanánt az orsz. m. iparegyesületet találjuk. Köréből nem fogytak ki részben a közvélemény által fölvetett, részben pedig minden időszerűség nélkül mesterségesen napirendre vont, az érdekeket is fölzaklató kérdések tárgyalása. A hangyabolyszerű sürgés-forgás nyakra-főre jelentkezett, melyről az egylet közlönye és a nagy közönségnél propagandát képező napi sajtó egyik-másik ága a közös forrásból eredő hízog értesítésével egyesületünknek népszerűséget szerezni éppen nem fukarkodott és ez által körébe tagokat toborzani sietett.

Kétségkívül minden munkakörben az emberi tehetségnek meg van a maga határa. De hogy meggyőződhesünk, hogy mennyire jutott egyesületünk e határhoz, azon kérdés merül fel, vajjon céljainak elérésére, a lefolyt tizenöt évnél nem megvetendő munkaidőszak alatt voltaképen mennyi erőt használt föl?

Az orsz. m. iparegyesületnek eddig évenként mintegy 1000—2000 tag állott rendelkezésére és így a tizenöt év lefolyása alatt legkevesebb 15—30,000 egyleti taggal dicsekedhet. Ezek közül működésre (elnökségre, igazgatóságra, képviselő- és szakbizottsági

munkakörre) megnyeretett évenként 4—500 tag, tehát összesen mint működő 6—7500 tag. Az egyesület céljainak elérésére e működő tagok mintegy 1000—1200 ülésben tanácskoztak. Készpénzben, tagsági díjak czimén (5 frtjával \times 15—30,000) 75—150,000 frttal rendelkezett; szintén készpénzben adományok czimén a vezetése alatt álló budapesti ugynevezett »ipartanoda« fentartására 100—150,00 frtot költött.

E felsorolt tételek, mint megannyi erőök összegezve egyesületünk vezérférfiai által válogatott 6—7000 nemzeti munkást és több, mint egy negyed milliónyi tőkét, a megillető kamatokkal képviselnek. Ha ezen tekintélyes eszközöket a legtevékenyebb és gazdagabb népek sem nézhetik le könnyedén, amugy félvállról: mennyivel inkább kell nekünk szegény, saját erőnkre utalt és adósságterhelte nemzetnek, e vérünkből és erszényünkből kiszivott factorokat, méltányolnunk, kik még mindig érezni vagyunk kénytelenek az oly hosszú és oly hathatós tényezők által támogatott működés után, a realis alkotás helyett az egyesület egyszerű, közönséges formái adminisztrálásának nyomasztó terheit és végig szenvedni azok mintegy reménytelen egyhanguságát.

A tárgyilagos nemzetgazdász, mint kérlelhetetlen mérlegelő az itt reprodukált számokban oly tekintélyes erőt kell hogy lásson, melylyel bármely vállalkozásnak egészséges alapját megvetni, nemzetgazdászatiilag valódi, tartós és eredményeiben megbecsülhetetlen alapos szolgálatot biztosítani és ez által

az országnak javát érezhetőleg és lényegesen előmozdítani lehetséges.

Az orsz. m. iparegyesület élén állott és álló férfiaknak érdemül tudjuk be, hogy az egyesület az elszenvedett mintegy 20,000 frtnyi sikkasztás után erejében nem fogyott meg egész fennállhatásának komoly veszélyeztetéseig.

Az egyesület körül szerzett számbavehető érdemeiktől szólván, nem szivesen soroljuk ide — a mit különben el kell ismernünk — hogy az eléggé ismert vezérférfiak, alkotmányosságunk visszanyerésével nyomban megindult politikai életünk nem ritkán zavaros hullámaiban, eszközül voltak képesek kezükbe venni és hangoztatni kiválólag azt, a mi inkább mutatkozott népszerűnek, és a mi kizárólag arra vala alkalmas, hogy az illetők pillanatnyi hamis ambícióit és személyes érdekeit időnkint meg-meg csiklandozza. Így lőn az egyesület valódi céljainak háttérbe szorításával p u s z t a e s z m é j é b e n népszerűvé, mely vezérférfiainak mindenüvé szerencsés benyitó kilincsül szolgált. De ki állithatná helyesen, hogy az egyesület bármily népszerű p u s z t a f e n n á l l á s a a kitűzött cél, melynek elérésére tagjai időben és anyagi eszközökben áldozatokat hozni készséggel tartozzanak, és ha nem az a tulajdonképeni cél, hogy alapszabályaiban körvonalozott feladatait v a l ó b a u elérje?

Nagyon szép és üdvös lehet, ha kellő időben és helyen megindítjuk tanácskozásainkat: a vámterület, közös vagy elkülönített voltának előnyei és hátrányai

felett; a nemzeti bank önállósága; az üttörvény helyessége és hiányossága, ezen vagy azon adónemek szüksége és behozatala, egyik vagy másik vasutvonal kiépítésének sürgőssége és a tényleg már kiépítették tarifa politikájának elvei és díjai, az iparszabadság vagy czéhrendszer helyessége stb. fölött, és más egyéb számtalan törvényhozási és nemzetgazdasági mintegy elvont akadémikus tétel fölött, mert ezek közvetve mindenesetre érintik a hazai ipart és így az egyesületnek feladatát képezik: a kormánynál és törvényhozásnál az ipar érdekeinek képviselőjében véleményezéseket előterjeszteni.

Az orsz. m. iparegyesület ilyenmü képviselői működését, melyet elméleti érdekü tanácskozásaiban előterjesztéseiben, enuntiatióiban, memorandumokban, remonstrációiban (politikai agitáczióknál fogásaiban) stb. kifejtett, terméketlennek éppen nem mondhatjuk! hisz fogalmazványainak egész tekintélyes halmaza igazolja, mily szorgalmasan teljesítette hivatása ezen egyik — ismételjük csupán elméleti — részét, melynek útján a szükségesnek vélt munkálkodást, az egyesület körén kívül létező tényezőknél szorgalmazták. Ez volt egyesületünk — ha ugyan jól nevezük így — működésének egyik főiránya.

A másikat sem tette öntudatosabbá és szerencsésebbé azon kifogásolhatatlan készség, melylyel az önkéntes adakozások és adományok útján begyűlt könyveket, rajzokat, régibb- és újabb tulhaladott álláspontokat jelző és czélszerűségig meg nem érett

iparczikkeket és azok kísérleteit elfogadta és letétszerűen kezelte.

Ki mondhatná e kettős irányban fölmutatott ténykedéssel egyesületünk feladatainak megoldási proccessusát kimerítve? Ki nem látja a kiáltó hiányokat, melyeket e meddő és szegényes velleitások még csak elfödni sem elégségesek?

Alig ismerünk azon működés nyomaira, mely az egyesület igazgatóságának saját körén belül, iparfejlesztésünk közvetlen eszközeire vallana. Itt tárul föl szemeink előtt a mulasztások egész lánczolata, melyekkel szemben egyesületünk a kötelességek egész sorának teljesítésére alapszabályilag lekötve vala. — Alig találunk valamit, a mi az egyes iparnemek vagy, egyes iparágak rendszeres előmozdítására szükséges ismereteket első sorban tagjainak akár elméletileg, akár gyakorlatilag hozzáférhető módon terjesztette volna.

III.

Az egyesület szakkönyvtáráról a tagok gyakorlatilag mit sem tudnak. Ne ámítsuk magunkat közgyűléseinken az évenként egyszer nagy garral fölhorodott kötelek és füzetek (jobbára röpiratok, alapszabályok, iskolai jelentések, ipar és egyéb kiállításra vonatkozó üzleti jelentések, árjegyzékek stb.) számaival, mert mindezek csekély kivétellel a véletlen adakozások révén gyűltek össze és ha számu-

kat százszorosán birják is, — minőségüket és tartalmukat figyelembe nem véve — sohasem képezhetnek szakkönyvtárt! Tehát ezt ígérte egyesületünk alapszabályaiban és ezt kívánták a tagok? Hol van itt egyesületünk munkálkodásának erkölcsi alapja? Nem tünteti-e pongyola színben föl, már ezen egyetlen mulasztás egyesületünket?

Hol az olvasó terem? Melyet az alapszabályok értelmében egyesületünk tagjai immár tizenöt éve követelhetnek; hol vannak az e terem tárgyait képező kül- és belföldi szakfolyóiratok? Hol keressük ezekkel kapcsolatban a rajz-, anyag-, iparkészítmény-, szerszám- és gépmintákat, melyek nélkül egyes iparnemek fejlődési processusa nem is képzelhető?

Mikor és hol tartatnak azon szakelőadások és bemutatások — nem az esetleg beérkezett ilyféle példányoknak gyűléseinken való hivatalos fölmutogatását értjük — melyek ezen anyagkészletet fölhasználva gyakorlatilag gyümölcsöző, szakszerű utmutatást képeznének iparos tagtársainkra nézve?

Hol vannak a szakkiállítások — nem a látványos, keleti czimen mutatott chinai, japáni stb. czikkek alkotta kiállításokat értjük — melyek egyesületünk segédeszközei alapján fejlődött iparnemeink körében a haladás és czélszerűség fokozatait föltűntessék?

Nem voltak és még mindig nincsenek, mert a tervszerűn beszerzendő segédeszközök hiánya mellett, nagy kérdőjellel áll előttünk azon, nem kevésbé fontos factor, melyet szakirodalomnak nevezünk.

Hol van szakirodalmunk, melyet egyesületünk magát alapszabályilag kötelezve, saját költségére kiadott szakművekkel a lefolyt másfél évtized alatt állított vala elő? Mikor, hol, és mily eredménynyel voltak kitűzve az e czélból hirdetett, szintén alapszabályainkban gyökerező — egyes iparnemek vagy ágak érdekeit számba vevő — irodalmi pályakérdések?

Ismét, nem voltak és még mindig nincsenek.

Most jövünk egyesületünk két nyelven szerkesztett és kiadott szaklapjára. Tehát mégis volna alapszabályainknak — igaz hogy csak névlegesen — megfelelő szaklapunk. Lenni csak volna, de nincs nagy köszönet benne! Összeállításában hü tükre egyesületünk jellemző vonásának, a tervszerületlenségnek. Tartalma valóságos élőködés az egyesület hozszadalmas, meddő és lapos jegyzőkönyvein; a nagy szólamu, általános ipardikciók és beadványok gép-szerű reprodukálása; a német és egyéb idegen lapok, sőt mi több hazai napi sajtónkban a nagy közönséghez szóló cikkeknek nem ritkán darabonkinti egyszerű kiollózása.

Nem vetjük itt föl a kérdést, ha vajjon van-e a hazai általános szakirodalmunkban még egy ily példátlanul pongyola folyóiratunk? Annyit azonban kötelesség megjegyezni, hogy e lap évenként 3—6000 ftba kerül; tehát tizenöt év alatt kerek összegben nem kevesebb, mint 40—80,000 forintot költöttünk reá.

Hol van az itt jelzett összegnek megfelelő gyakorlati eredmény, mint haszon? Avagy erre is, mint

minden egyőbre, a felelet szigora elől való kitérésül reá mondjuk, az egyesületünk vezetői által közönségesen beszámoló szólamot, miszerint »reméljük, hogy most, midőn a jég meg van törve, a kézzel fogható eredmények nem sokáig fognak magukra váratni.« *)

Ime a kézzel fogható eszközök elhasználása után itt állunk üres kézzel!

IV.

A mint hü tükrét képezi egyesületünknek elméleti irányban a lap: ép ugy méltó gyakorlati tükre annak, összes szakosztályaiban nyilvánuló működése.

Most milyneműek is a mi szakosztályaink? Van kézmű-ipari, gyáripari, kiállítási, szeszesitali, nemzetgazdasági, építész- és építésipari, üvegyáripari, iparpártoló, vidéki és ipartársulati szakosztályunk. Míg e szakosztályok között egyik-másik megalkulása óta a jég adott magáról életjelt: addig a kézmű-ipari, gyáripari és kivált az újabb időben alakított u. n. ipartársulati szakosztályok foglalják el és töltik be az egyesület legfőbb működési terét. Nézzük tehát hogy minő elemekből állanak ezek?

Amazok, értjük a kézműipart és gyáriparit, a nevében kifejezett legellentétesebb foglalkozásu kéz-

*) (V. ö. magyar ipar I. kötet 11. sz. 161. lap; u. a. II. kötet 6. sz. 81. lap.)

művesekből és gyárosokból (könyvkötő, cipész, hangszer-készítő, papír-, vas- és bőrgyáros, kefekötő, harangöntő — csak a hajdu nincs köztök! —) van összeállítva, kiknek saját iparukat külön-külön, s nem így tüzet-vizet egybehordva vegyesen kellene előmozdítaniok.

Emez, az ipartársulati szakosztály, mely csak a legutóbbi alapszabály változtatás részén — »az egyesület egyes speczialis feladatai előmozdítására« — sikolhatott be egyesületünkbe, mindjárt az első pillanatra képtelenségnek látszó elegyet képez, állván: fodrász-, cserépfedő-, greizler-, borbély-, kéményseprő-, fiakker-, ács-, és szabó- stb. ipartársulatok egyes delegátusaiból.

Ebből látható, hogy a kézműipari és az u. n. ipartársulati szakosztályok lényegökben egymással teljesen felérő elegyet képeznek, a különbség csak az, hogy amott tömegesen, mintegy a szakuknál fogva hivatalosak szolgálhatják az ügyet, emitt pedig néhányan a hangadó férfiak választottjai »az egyesület egyes speczialis feladatai (?) előmozdítására« állnak készen.

Van-e az öntudatosan gondolkozók és egyedül az iparügy érdekét szivőkön hordozók között valaki, kit ma kényszeríteni lehetne arra, hogy ezen osztályokat az iparfejlesztés tényezőiképp beváló szakosztálynak komolyan nevezze!?

Talán tarthatta volna a szakosztályok elemeinek ily mozaikszerűleg való alakítását az egyesület megalakulásakor kellő tagok hiányában szükségből

eltűrhetőnek, de ma, midőn legalább a legjelentékenyebb rokon iparnemek gyakorlóit homogen működésre külön csoportosítani lehetne, ki menthetné ki ezen a fejlesztésben egymást akadályozó szakosztályok szervezeti stagnálását?

Ily mederben foly másfél évtized óta egyesületünk belső működése, melyet alapszabályaink a tagokkal szemben határozottan más irányban körvonaloznak.

V.

Lássuk most egyesületünk működési körét és módját, melyet az ifjabb iparos nemzedék szakképzésének érdekében eleve meghatározott és időfolytán kifejtett.

Ha az országos m. iparegyesület alapszabályaiban kitűzött szép feladatok között sok van olyan, a melyek megoldása elé elavult szabályok, merev keret, közönyt lehető előítélet akadályokat nem gördített, első sorban ilyen lehet az ipari szakoktatás, mely a közelebb lefolyt évtizedek iparos mozgalmában, már kezdettől fogva meglepően kimagasló s a napirendről soha le nem szorult kérdés.

Méltán elvárható tehát, hogy ez a fontos kérdés ne csak üres szavakban és árva puszta betűkben, de tettekben is kellően kidomborítva, egyesületünk alkotó erejének egyik kiváló bizonyítékát képezze.

Sőt tovább menve, az egyesület tagjai ugyszólván követelhetik is ezt, mert köztudomás szerint vezértisztviselőnknek az egyesület költségén épen e czélból tett utazása több, mint elégséges alkalmat nyújtott az ipari szakoktatást a távolabb nyugati államokban és a szomszédos Bécsben pedig több ízben is tanulmányozhatni s így kellő tájékozottságot szerezni, legalább a helyes kezdeményezésre.

Mig egyrészt a kormánytól, törvényhatóságoktól és a nagy közönségtől nem szabad és nem lehet elvitatnunk az anyagi áldozatok hozásában való készséget e pontnál sem: addig másrészt alapszabályaink ide vonatkozó tétele — valamint annyi sok más — irott malaszt, tartalom nélküli héj maradt.

Csak a naiv felfogásnak, vagy épen avatatlan-ságnak lehetne elnézhető, hogy az iparos szakiskolák lényegét az iparos tanoncokban és nem a szakiskolák tantervében és szakszerű tananyagában keresse.

Ki hinné, hogy e ferde és fonák felfogást találjuk realisálva. Elég bepillantunk a tantervbe, mely osztályonkint, fokozatosan csak az írás olvasás, szám-tan, természettan, könyvteltan és nemzetgazdaszat disciplináiból áll, hogy belássuk, miszerint ezen iparos iskolák valójokban csaknem a népoktatási iskolák ismétlő tanfolyamai, az iparos tanoncok számára elkülönített alakban.

Igaz, hogy ily népiskolai ismétlő tanfolyamokra másfél évtizeddel ezelőtt — de akkor is nem kizárólag ezekre — mutatkozhatott szükség, de ma, midőn

erről a közoktatási törvény eléggé gondoskodik, ezeket ily alakban föntartani, sok szép pénzbe kerülő fölösleg és mind a mellett vétkes hátramaradás.

A mulasztás súlyától még ezen iskolák vezetése sem ment, a meennyiben nincs a ki rendszeresen és kellően ellenőrizze az előadásokat látogató iparostanoncokat, kik alig csekély százalékban s még így is nem állandón, de felváltva ismételtetik elemi ismereteiket és nem pótolhatják következetesen azok hiányait.

De kérdezhetné valaki, hogy ezen, kizárólag csak az iparos tanoncokat oktató népiskolák ismétlődő tanfolyamának valamelyik osztálya csak mégis meg van toldva a törvényben érthetőn és határozottan kijelölt szakosztálylyal, hol az iparnak gyakorlati tantárgyaiként, az anyagok csoportonkinti ismertetése és feldolgozási módszere, ipari munkák gyakorlatával van egybekötve?

Nincsen. De azért mégis országszerte ezen ismétlődő népiskolák »ipar-tanodák« czimen voltak egyesületünk vezérfiai által bemutatva.

Kár, hogy az országos m. iparegyesület, mint az ipar terén vezérszerepre hivatott, sőt ezt a maga részére követelt központ, nem tudott ezen irányban sem világító góczpontjává lenni az elszigetelt s magokra hagyatott vidéki ipartársulatoknak és egyleteknek, melyek még mindig a haladásra szükséges egészséges tanács és buzdító jó példa híján, tájékozatlanul állanak.

VI.

Ezek után, midőn az orsz. m. iparegyesület másfél évtized óta bemutatott működését eredményeiben összegeznők : azok az alapszabályokkal szemben bennünket igen sajtáságos conclusiókra kényszeritenek.

Itt tárul föl előttünk a nagy kérdés, hogy vajjon mi az oka annak, miszerint sokban oly eszközökre látjuk elpazarolva az egyesület tekintélyes erejét, melyek a kitűzött czél elérésére még csak nem is alkalmasak.

Mi ezen következményeket, mint okozatokat két fő okban véljük feltalálhatni.

Az egyik a **szakszerűség hiánya**, mely az üres, de politikai életünkben annyira előnyössé vált általános nagyhanguság miatt tátong egyre felénk, saját kötelességteljesítését is, folyton mástól várván el. Ezen, a szakszerűség hiányának ürjében aztán mindhiába történik az a sok sürgés-forgás, előadás, irás és több efféle, mert természetszerű folyományakép az iparügy valódi fejlesztésére máskint, mint elhibázottan és meddőn csupán a közönségnek egész a kifárasztásig folyton felizgatott, de ki nem elégitett figyelmét provokálja.

A másik ok egyesületünknel a **munkaerő hiányos volta**.

Az orsz. m. iparegyesület szakszerűsége hivatott és fizetett tisztviselői között nincs egyetlen sza-

kilag képzett ipartechnikus egyén! Nem csodálható tehát, ha ily körülmények között az ipar elméleti kérdéseinek gyakorlatba való mikénti vitele, az igazgatóság, a fentebb méltatott szakosztályok, képviselőbizottság, egyetemes összejövetelek, értekezletek és kongresszusok circulus vitiosusának — zajossággal telt — tekervényes utjain, — de nem az ügy természetes retortáin — kerestetik.

Nem akarjuk ugyan az egyesület által fizetett hivatalnokokat tétlenségről vádolni, mert biztos tudomásunk szerint, ők épen sokat is dolgoznak. Csak az a bökkenő, hogy e sokból épen egyesületünkre jut édes kevés. Hogyan? A felelet: mert nagyon sokféle vannak munkára engagirozva. Így tehát — mi természetesebb — elmorzsolt idejük- és fáradt munkacerejükből jut csak valami szolgálattételre.

Lehet valaki a legkápráztatóbb tehetségek birtokában, varázsolja bár éjjeleinek jó részét nappallá: ha figyelme és működése sok tárgy között oszlik meg, a dolog érdeme szerint semmit, de mindent csupa látszatra fog légezni.

Ki vonná kétségbe, hogy egyesületünknek, mely az uttörés nehéz szerepére vállalkozott, tisztviselői, vagy legalább közölük az irányadó — ha már egyszer ezen hivatást önkényt választotta, összes figyelmét, tevékenységét, erejét és annak egész programmszerű folyamát szentelje.

Ne bántson bennünket itt, ezen eszme fölvetésénél, a szellemi erély és munkaerővel szemben, a

törpe anyagi de mégis vitális kérdés, az illő fizetés és megélhetés kérdése.

Mi teljes készséggel aránylag kevésnek nyilatkoztatjuk azon fizetést, melyet egyesületünk első tisztviselőjének egész működése fejében nyujt: de egyuttal e keveset is nagyon soknak, mit a fél, vagy éppen negyed ember munkabéreül ad.

Nem akarunk idealisták lenni, midőn az orsz. m. iparegyesületünk vezértisztviselőjét, nemcsak egész embernek képzeljük, ki haladásában jobbról balról — de mindig mellékesen — kinálkozó jutalmakon nem kapkod: de sőt olyannak ki valóját egészen az önkényt választott nagyszerű és magasztos feladatnak szenteli.

Csak is így leend kizárva az eddigi éppen nem korrekt eljárás, miszerint az igazgatóság a teendőök felszaporodása czimén, a kötelességmulasztás rohamos helyrehozására, koronkint egyesületünk anyagi erejét újabb, állandósításra czélzó állomásokkal terhelje.

Igy, — féltő — hogy egyesületünk csak az iparügy boldog-boldogtalan aspiransainak — a nyilvános pályázat kizárásával — pusztá elhelyező intézete legyen.

Hova lesz a munka-erkölcs és szolgálati fegyelem. ha a vezér tisztviselő nap és évhosszatt máshol másban foglalkozva és elmerülve, még csak személyes presentiajával sem ellenőrizheti, hogy a kíségetésre adott alantas közegek, mit mikor és hogyan tesznek, vajjon közülök egyik-másik a hivatalos teendők rová-

sára és az egyesület közlönyének devalválására, nem leszen-e fizetett tisztviselő helyett, a napi sajtó mesgyéjén barangoló, iparügyről irogató és hivatalból honorált újdondász?

Ezekben elmondottuk volna azt, a mit e tárgyban ez u t t a l elmondandónak véltünk.

VII.

A kritika, természetszerűleg maga után vonja azon tételeket, melyeket iparügyünk fejlesztése és fölvirágzása céljából mint első és legsürgősebb teendőket követel.

Az orsz. m. iparegyesület, a hazai ipar fejlődését és felvirágzását különösen az által mozdítja elő, hogy :

A. Tagjainak, az általuk képviselt iparnem oltalma és megyvédése mellett,

1. Szak könyvtárral egybekötött, szakfolyóiratokkal kellőleg felszerelt olvasó termet h a l a d é k t a l a n u l nyit ;

2. A mennyiben az egyesületünk tagjai által képviselt számos, különösen kéziiparág még a technologiai muzeumoknak — melyek a nyersanyagok s övettanát (structura) a használati szerszámok és gépek, nem különben a gyártmányok szerkezetét (konstrukció) tüntetik föl — eszméjén messze kívül esik : megfelelő rajz-, anyag-, szerszám-, gépmintákat

és mintaipar készítményeket tervszerűleg, még pedig az évenként előre megállapított munkaprogramm mérve szerint szerez be;

3. Szakférfiak által az egyesületi tagokban képviselt iparnemekre vonatkozó szakelőadásokat tartat; az új találmányokat és tökélesített iparműveket bemutatja;

4. A jelentékenyebb iparnemek és iparágak technikájának fejlesztését célzó szakkönyveket pályázat és pályajutalmazás útján ad;

5. Lapját, melyen az egyesület mint kiadó-laptulajdonos nyíltan megnevezve vagyon, szakszerűen szerkesztve, viszonyainknak megfelelő tartalommal bocsátja közre; még pedig áll a n d ó r o v a t o k a t n y i t v a: *a.* az ipargyakorlat hazai fejlődésének feltüntetésére (az iparosok és bárki más személyes érdekü mozgalmait, a lap tárgyi méltósága egyszerűen mellőzi); továbbá az európai ipargyakorlat időnkinti állásának méltatására, hogy azok mozzanatait, mint észlelt tapasztalatokat hazai iparosaink gyakorlati haszonnal értékesítsék (az egyszerű újdonság izü, csak amugy futtában egybeszedett e nemü mozaik részek, csak laptölteléki minősítésre tarthatnak számot); *b)* az iparügyre vonatkozó törvények és redekletek szövegének rendszeres, (a szükséghez képest magyarázó jegyzetekkel kísért) közlésére; *c)* a nyugoti államokban virágzó ipari szakoktatás szervezetének és fejlődési fokozatainak, a reánk háramló tanulságok levonásával, bemutatására; *d)* hivatalos közleményekre, az egyesület belélete és a vidéki társulatok köréből; *e)*

a külföldi ipartársulatok, szövetkezetek működési módjainak és eseményeinek rendszeres megismertetésére; *f)* a bel- és külföldi szakirodalom színvonalán álló kiválóbb termékeinek nem pusztán kivonati, de gyakorlati haszonnal járó kritikai bemutatására; *g)* vegyes, rövidebb, de mindig iparszakyszerű közleményekre és ipari hírekre; *h)* tagjainak és előfizetőinek, mint az ipar főbb munkaköréből alkalmazást adóknak és keresőknek díjtalan közlésre; végre *i)* ilyen szellemben való szerkesztésének ellenőrzését egy külön szakbizottság eszközli;

6. jelenlegi szakosztályai helyett, az arra megkívánt technikai elvek szerint megállapított rokon iparágak gyakorlóiból speciális, az egyesület szellemének és fővezérletének mindenben alávetett szakosztályok szervezését eszközli, hogy azokban az illető iparágak intenzív fejlesztése egyáltalában lehetőségessé váljék;

7. a kisipar különösen azon részének, mely mai alakjában küzdve a kül- és immár a belföldi gyáriparral mellett a jövőben alig állhat meg, miután e küzdelemben, az értelmesebb transzactió szellemének érvényesítését belecsepegtette, korszerű átalakítására és ezáltal így a gyáriparrhoz alkalmaztatva, biztosítására fejlesztőleg hat és e célra oly közmuhelyek alapítására is törekszik, melyekben a kisiparosok kellő helyiséget és hajtóerőt (motor) bérleti rendszer mellett csekély áron talál föl;

B. Az ifjabb nemzedéknek.

1. A népiskolák ismétlő tanfolyamához ipari osztályokat és tanműhelyeket létesít ;

2. a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által kiadott szervezeti szabályzatnak megfelelő önálló alsóbb ipariskolákat állít ;

3. a jelentékenyebb iparnemek és iparágak céljaira, az érdekelt ipartársulatok és testületek közreműködését megnyervén, a tanoncz szakiskolák alapítását előkészíti és eszközli ; mindezekkel az oktatásügyi törvény szigorú végrehajtásának ellenőrzése mellett, valóságos szakiskoláztatásról gondoskodik :

C. Az iparérdekeit eleve, az egyesület működési körén belől meghatározott szerves sorrend szerint — mellék tekintetek kizárásával — öntudatos föladat gyanánt, a kormánynál és törvényhozásnál képviseli :

egyszóval, és hogy egyesületünk jövőbeli tevékenységének karaktere iparfejlesztő — hogy ne mondjuk iparalkotó — elem tulajdonával birjon : az immár illusoriussá vált alapszabályokat életre kelti és tervszerűleg a gyakorlatba viszi át, e célra az egyesület pénzügye és évi költségvetése úgy rendezendő, hogy ezután más alapszabályszerű céljainak kivitelére is jusson pénz, továbbá kötelező házi ügyrendben megállapítandó az egyesület tisztviselőinek munkaköre és meghatározandó, hogy az igazgatóság

mindig több oldalú és lehetőleg kimerítő tanulmányozás által készítse elő a tanácskozás tárgyait képező nem csupán adminisztratív, de ipari szakügyeket is.

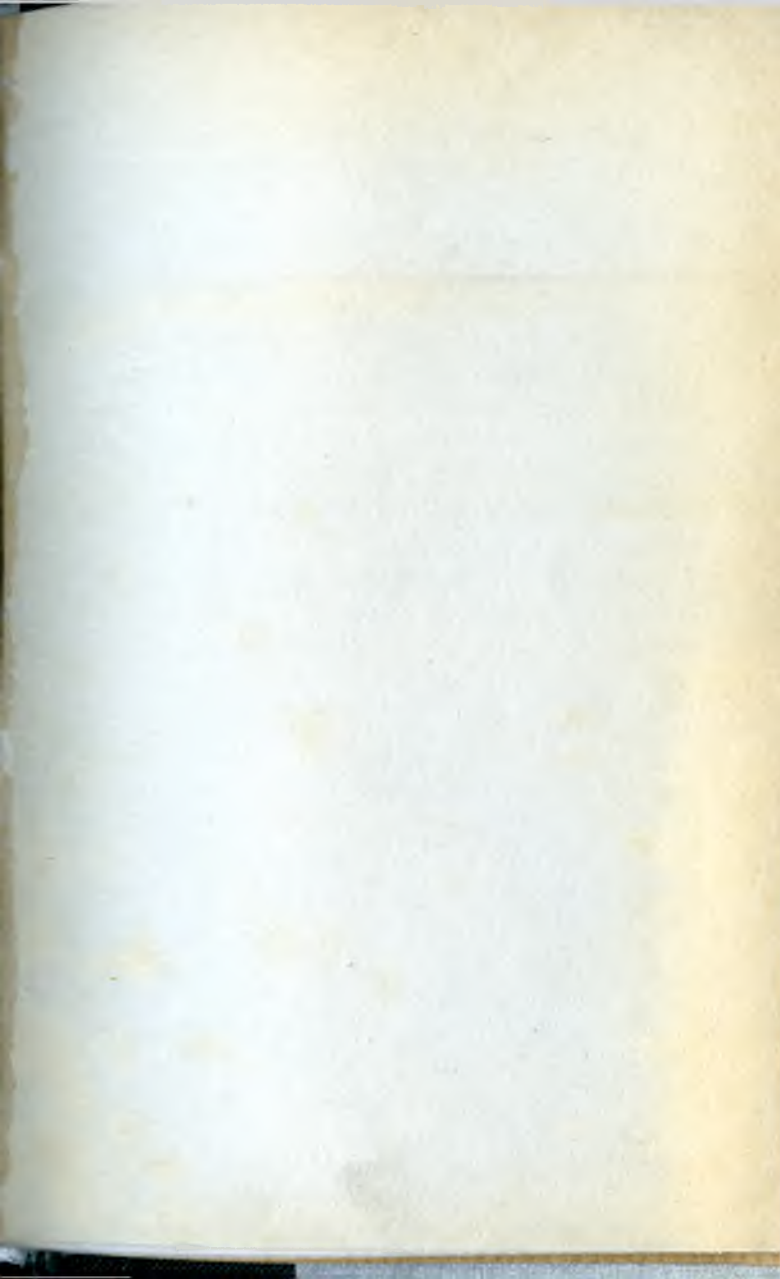
Az iparszervezet és ipargyakorlat ily módon és ily feltüntetett radikális eszközökkel való fejlesztése egyesületünknek nemcsak alapszabályszerű, de oly természetes föladata és kötelessége, melynek lelkiismeretes és áldozatkész teljesítése nélkül létjoga sincs.

E feladat sikeres megoldásának kezdeményezésére, mely másfél évtizedes mulasztás és az eltévesztett mederben folyó foglalkozás helyre ütése leszen: elmaradásunk okainak egész teljét kifejező jeligénk értelmében, mindenekelőtt »i p a r ü g y ü n k n e k c s a k e g y e m b e r t, d e e g é s z e n« kívánunk.*)

*) Azon öntudatos irányban mutatkozó mozgalomnak, mely az orsz. m. iparegyesület mult évi közgyűlésén meglepőleg nyert kifejezést, tulajdonítható — és a hazai iparügy emelése érdekében méltán köszönhető — ezen emlékirat. Szívesen nyitottunk ezen elaborátumnak teret lapunkban, mert belőle az orsz. m. iparegyesületnek ott kitűzött feladataira alkalmas regenerálását célzó komoly szava hangzik ki.

A »Hon« szerk.

DE BALLAGI GEZA


~~~~~  
*Budapest, 1881. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.*  
~~~~~

